

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

СИМОВОНИК АЛЬОНИ ІГОРІВНИ

«Взаємозв'язок самоусвідомлення з життєтворчістю особистості»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 053
«Психологія»

Актуальність тематики дослідження. Одним з найголовніших питань, на які пропонує звернути увагу сучасна психологія і гуманітарна парадигма взагалі є дослідження самоусвідомлення та життєтворчості особистості. В мінливому світі ми зіштовхуємося з ситуаціями, які є невід'ємною частиною нашої експертизи, вони відображаються на нашому емоційному стані, розумових процесах та поведінці. Саме тому спостереження і аналіз таких ситуацій є важливим елементом психологічного розвитку, особливо самоусвідомлення. Водночас життєтворчість є духовно-практичною діяльністю особистості, яка спрямована на творче проектування та здійснення її життєвого проекту. Отже, людське життя може здійснюватися або як стихійний процес, або як усвідомлений і творчо спрямований шлях. І оскільки кожна особистість унікальна, то розуміння складних й індивідуальних взаємозв'язків самоусвідомлення з життєтворчістю особистості може допомогти людині розвиватися, досягати своїх цілей і жити творчим та значущим життям.

Ступінь обґрунтованості результатів, їх наукова новизна. При вирішенні поставлених завдань дисертант отримав нові наукові результати, які за своєю сутністю і змістом відповідають кваліфікаційному рівню доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія». У дисертації вперше: *встановлено*, що самоусвідомлення можна розглядати як діалектичну єдність процесів самоствавлення, самодетермінації, самоактуалізації й саморефлексії; продемонстровано, що через самоусвідомлення людина може краще розуміти себе, свої цілі, потреби та цінності, що, в свою чергу, впливає на її спроможність самоствавлення, самодетермінації, самоактуалізації і саморефлексії; *створено* концептуальну модель взаємозв'язку між

самоусвідомленням та життєтворчістю особистості, вказані можливі взаємозв'язки й взаємообумовлення між цими двома процесами; *розглянуто* взаємозв'язок між самоусвідомленням та життєтворчістю в групах респондентів періоду ранньої дорослості з різними життєвими сценаріями: «Подолання» й «Життєтворчість»; *встановлено*, що креативність притаманна респондентам с життєвим сценарієм «Життєтворчість», а й респондентам з життєвим сценарієм «Подолання»; *дістало подальшого розвитку*: поняття про самоусвідомлення й життєтворчість особистості періоду ранньої дорослості, які розглядаються як процеси упорядкування особистісної по дієвої картини життя, як процеси її самовдосконалення, і виявляються в ряді здібностей до творчості, самоорганізації, самодетермінації, самоактуалізації, здатності робити самостійний, усвідомлений життєвий вибір, ставити цілі та досягати певних результатів, орієнтуватися та зберігати стійкість життєвого світу у часі тощо. Одержані результати є науково обґрунтованими і достовірними.

Структура і зміст дисертаційної роботи. На рецензію одержано текст дисертаційної роботи загальним обсягом 258 сторінок. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків з проведеного дослідження, додатків та списку використаних джерел, який налічує 199 найменувань, 56 із яких написано іноземними мовами, містить 20 таблиць та 12 рисунків. В першому розділі представлено теоретичний огляд наукових джерел за тематикою самоусвідомлення та життєтворчості, а саме розглянуто історико-психологічний генезис питань самоусвідомлення та життєтворчості особистості в рамках гуманітарної парадигми. Доведено, що гуманітарна парадигма є результатом поступового еволюційного процесу розвитку думок, що включає в себе внесок багатьох дослідників та інтелектуалів на протязі всього культурно-історичного розвитку людства. Проведено узагальнення результатів сучасних досліджень з проблеми самоусвідомлення та його особливостей в періоді ранньої дорослості. Також здійснено аналіз сучасних

досліджень з проблеми життєтворчої діяльності особистості та її значущості в періоді ранньої дорослості. Запропоновано розглядати життєтворчість і самоусвідомлення як складні та багатогранні взаємопов'язані процеси, які взаємодоповнюють один одного та сприяють розвитку особистості, а також досягненню внутрішньої гармонії. Підкреслено, що такий взаємозв'язок може бути дуже важливим для особистісного зростання особистості періоду ранньої дорослості та досягнення нею успіху та благополуччя у різних сферах життя. У другому розділі представлено опис вибірки та проведено обґрунтування обраних методик для досягнення мети дослідження. Зазначено, що загальна вибірка респондентів склала 230 осіб. Автором дисертаційної праці було обрано 10 діагностичних методик, які дали змогу отримати емпіричні показники з даної проблематики і надати їм кількісну та якісну оцінку. Спираючись на теоретичний аналіз проблематики побудовано модель «Коло самоусвідомлення і життєтворчості особистості» та виділені основні і додаткові параметри, які надали можливість більш ґрунтовно проаналізувати проблему взаємозв'язків між самоусвідомленням і життєтворчістю особистості періоду ранньої дорослості. У третьому розділі представлено результати дослідження показників самоусвідомлення та здатності до життєтворчості в загальній вибірці респондентів, а саме – основних складових самоусвідомлення і життєтворчості молоді і взаємозв'язків між ними; дослідження додаткових складових самоусвідомлення і життєтворчості особистості і взаємозв'язків між основними та додатковими параметрами; розкрито особливості самоусвідомлення та здатності до життєтворчості у осіб раннього дорослого віку з різними життєвими сценаріями; визначено особливості взаємозв'язків між основними та додатковими параметрами самоусвідомлення та життєтворчості у осіб з різними життєвими сценаріями.

Повнота наукових положень дослідження у дисертації та публікаціях. У дисертації А.І.Сімовоник чітко сформульовано наукові положення та повністю розкрито їхній зміст відповідно до тематики

дослідження. Вони відображені у 7 наукових публікаціях, 5 з них опубліковані у фахових виданнях, затверджених ДАК МОН України, 1 – у закордонному виданні. Крім того, результати досліджень апробовано на конференціях. Опубліковані праці у повній мірі охоплюють матеріал дисертаційної роботи.

Практичне значення дисертації полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використаними для розробки програм навчання, які сприяють розвитку творчих навичок і самоусвідомлення здобувачів вищої освіти, а також стати основою для розробки корекційно-розвивальних засобів покращення якості життя особистості, підвищення її самоусвідомлення, адаптивних та життєтворчих можливостей. Також результати дослідження було включено у зміст викладання курсів «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Інтегративна терапія творчим самовираженням», «Сучасні арт-терапевтичні технології» та впроваджено як частину науково-дослідницької теми «Психологічні ресурси особистості в умовах викликів сьогодення» (номер державної реєстрації – 0123U102605) кафедри загальної психології та психологічного консультування ОНУ імені І.І. Мечникова (довідка «Акт впровадження» № 02-01-1435 від 1 листопада 2023 року).

Відомості про дотримання академічної доброчесності
Ознайомившись із науковими публікаціями та дисертацією А.І.Сімовоник ознак порушення академічної доброчесності мною не виявлено.

Запитання, побажання та зауваження до роботи

1. Оскільки в роботі розглядались сучасні дослідження з проблеми життєтворчості та її значущості в період ранньої дорослості, то бажано було б зробити для збагачення наукового знання й практики більш глибокий аналіз прояву різноманітних компонентів життєтворчості в період ранньої дорослості.
2. Робота лише виграла б, якби був би яскравіше висвітлений проведений авторкою глибокий теоретичний аналіз саме історичного генезису

уявленнь стосовно самоусвідомлення та життєтворчості особистості в психологічній науці.

Однак, зазначенні побажання і зауваження не впливають на загальне позитивне враження від даної роботи, яка однозначно варта високої оцінки. Робота написана гарною науковою мовою, логічно структурована, і дозволяє оцінити сучасний стан психологічної науки в цій галузі та вклад даної роботи в її розвиток.

Висновок щодо відповідності дисертації вимогам. Дана дисертаційна робота відповідає вимогам, що передбачені «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи по присудженню ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а Сімовоник Альона Ігорівна заслуговує на присудження доктора філософії за спеціальності 053 «Психологія».

Рецензент

доцент кафедри загальної психології

і психологічного консультування ФПСР

ОНУ імені І.І.Мечникова

кандидат психологічних наук, доцент

Юлія МАРТИНЮК

Підпис громад. Юлії Мартинюк
посада доцент
ЗАВІРЯЮ:
Директор ОНУ імені І. І. Мечникова
Запорожченко О. В.